

TEDENSKÉ SLIKE

PRILOGA

DOMOVINI

Leto I

V Ljubljani, dne 15. januarja 1926

Stev. 7

70letnica rojstva pesnika Antona Aškerc

Ako bi slovenski narod ne imel svojih požrtvovalnih narodnih voditeljev, bi se bil tekom tisočletnega zatiranja in iztrebljevanja po brezobzirnih Nemcih, Italijanih in Madžarih že davno potujčil. Slovencev bi ne bilo več. Narodni duševni voditelji pa so vzdrževali med ljudstvom ljubezen do materinega jezika do domače zemlje, do narodnih slovenskih šeg in navad ter so ga vzpodbujali k vedno večji in višji duševni omiki in zunanji olik.

Narodni voditelji so vzpodbujali slovensko ljudstvo, da je vstrajalo v boju proti sovražnim tujcem, da si je pridobivalo kot slovenski narod vedno več pravic v uradih, šolah in cerkvah, da je postal slovenski jezik na slovenskih tleh najprej enakopraven s tujimi jeziki, potem pa prvi jezik, ki ga mora znati vsak uradnik, vsak učitelj in vsak duhovnik. — Dolga je bila ta borba, katero so vodili slovenski duševni prvaki do končne zmage. Marsikak slovenski narodni voditelj je padel v teh borbah v prezgodnji grob ali bedo.

Narodni voditelji pa so se morali na korist ljudstva borovati tudi za kulturni in gospodarski napredek, za osvoboditev naroda iz duševne sužnjosti izpod jarma klerikalcev in drugih škodljivcev.

Najhujši, to je narodni boj je bil za velik del naše domovine srečno dobojevan s prevratom in z rojstvom svobodne jugoslovenske države. Borba za gospodarski in napredni politični razvoj pa traja še dalje. In hvala Bogu, še imamo hrabrih nesebičnih in sposobnih narodnih voditeljev, ki drže na čelu ljudstva meč in zastavo slovenske kulture in vsestranskega napredka, še imamo prvoborilce za resnico in pravico.

Danes pa naj se z največjo hvaležnostjo spominjamo pokojnega duševnega voditelja, pesnika Antona Aškerc, ki bi 9. t. m. dosegel svoje 70. leto.

Narodil se je namreč 9. svečana 1856. leta v borni kmetijski hiši pri Sv. Marjeti pri Rimskih toplicah na Štajerskem. Ker je bil revež, je moral stopiti v duhovniško semenišče v Mariboru ter je bil potem kaplan in župni upravitelj po raznih štajerskih krajih. Že kot semenišnik pa je začel pesniti in kot mlad kaplan priobčevati svoje pesmi pod

imenom »Gorazd« v dunajskem in potem v »Ljubljanskem Zvonu«. Ves slovenski narod se je razveselil, ko je bral Gorazdove močne in pogumne balade in romance. A nihče ni slutil, da se pod Gorazdom skriva duhovnik. Leta 1884 je zapel svojo samozavestno pesem proti Nemcem »Mi vstajamo!«, ki je postala geslo vseh odločnih Slovencev.

Potem pa je napisal dolgo vrsto pripovednih pesmi iz globine narodovega čustva, iz zgodovine trpljenja kmetiškega ljudstva, zlasti iz dobe puntov slovenskih kmetov proti krutim nemškimi graščakom. V teh baladah je bil Aškerc nedosežen ljudski pripovednik, sedeč pod vaško lipo in kakor izkušen starič pripovedujoč o slavnih činih slovenskega ljudstva v borbah s Turki, madžarskimi Kuruci, Nemci in Lahi. In Aškerc je pel o žalostnih in veselih dogodkih po naših vaseh, na vaških svatbah, pogrebi, na vinjskih trgatvah, na žetvi in setvi in drugih

prilikah. Pel je o narodnih pravljicah, vražah in bajkah ter ustvaril balade, ki so vrhunec slovenske pripovedne poezije.

Potem je pesnil o celjskih grofih in njih tlačanih, o Primožu Trubarju, prvega slovenskem pisatelju in protestantu, o njegovih sodelavcih za slovensko pismo in knjigo, o krasni francoski dobi na Slovenskem, ko je Napoleon ustvaril kraljestvo Ilirijo in prinesel prvi našemu jeziku svobodo, ustanovil Slovincem prve visoke šole ter je storil za naše kraje več, kolikor cesarji, pred njim in za njim niso storili sto in stoletja.

Takrat je bil Aškerc že slaven in v vseh književniških krogih priznan pesnik. Pel je tudi že o trpljenju delavcev in delavk ter vseh izkoriščanih sužnjih krutega kapitalizma. Opisoval je pa v svojih jeklenih in kakor bron pojočih verzih tudi trpljenje duševnih sužnjev. Tu je mislil seveda tudi na duhovnike in na vse duševne delavce, katere ubija omejenost in nestrpnost klerikalizma. Ta klerikalizem je bil strašna mora v vseh verah, v Indiji, v Arabiji, v Egiptu in starem Rimu, a je najstrašnejša pošast v katoliški veri.

Aškerc, duhovnik, je to pogumno povedal in bil seveda zato preganjan iz kraja v kraj. A ni se dal zastrašiti. Potoval je po svetu in pisal pesmi vedno širšega duševnega obzora in vedno pogumnejših besed.

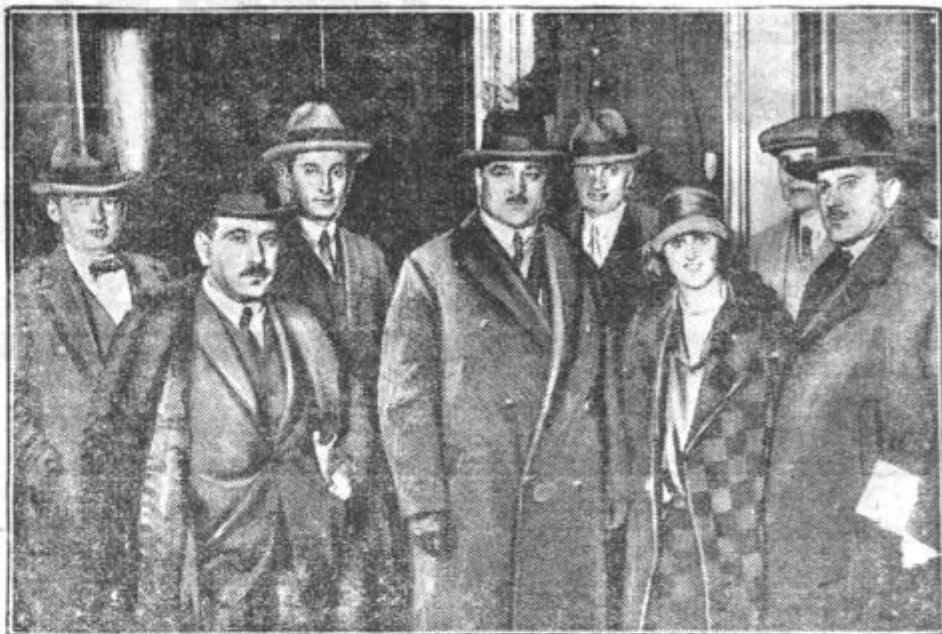
Poln pristno-krščanske ljubezni do vseh revežev, zatirancev in izkoriščevancev, pravi glasnik Kristovih nauk, je bil Aškerc vendarle hud trn v peti slovenskega klerikalizma. Zato so ga poniževali, podili in zmerjali, toda Aškerc ni odnehal in se ni dal strahovati. Bil je mož!

Naposled pa je vrgel duhovniško suknjo s sebe in postal uradnik na ljubljanskem magistratu ter kmalu urednik »Ljubljanskega Zvona«. Napisal je še celo vrsto prekrasnih knjig, a 12. junija 1912, naglo umrl. Imel je pogreb v Ljubljani, kakršnega še ni bilo.

Njegove pesmi so po vseh šolskih knjigah, po vseh knjižnicah in po vseh hišah. Aškerc je bil kakor baklja v temi, ki je kazala pot k resnici in pravici. Zato je nepozabljen in ostane Slovincem vedno svetel vzgled pravega moža in čistega značaja.

Najnovjša slika kraljice Marije in prestolonaslednika Petra.

Odposlanstvo naše države, ki je odšlo v Ameriko radi ureditve dolgov. V sredini je finančni minister Svojdinovič. Prvi od leve je Slovenec Matjašič, na desni od ministra pa Slovenec Švegel z Bleda. Ta delegacija je odpotovala najprej v Pariz, da se dogovori s francosko vlado, glede vračanja vojnih dolgov ter se je nato iz Hamburga odpeljala v Ameriko, kjer se namene novo posojilo za državne investicije.

Zadnja pot Ivana Kneza, predsednika trgovske zbornice i. d. Slika kaže sprejem njegove krste na ljubljanskem kolodvoru ob prevozu z Dunaja, kjer je umrl. Pokojnega veletržca so pripeljali z Dunaja s posebnim vagonom, ki je bil na kolodvoru izpremenjen v mrvaško sobo. Polno vencev vseh naših največjih industrijalnih in denarnih zavodov. Odtod se je vršil nato velikanski pogreb na pokopališče k Sv. Križu, kjer so ga položili v rodbinsko grobnico. Na grobu se je poslovilo od pokojnika več govornikov.

Podmorski potapljači.

Ta slika kaže podmorskega potapljača, ki ga spuščajo mornarji z ladje v globočino morja, da dvigne zakladé, ki so zlasti po svetovni vojni, ko so podmorniki uničevali ladje, zelo veliki. Oprema potapljačev je danes taka, da nosi na hrbtu pripravo, s katero lahko umetno diha. Na rokah ima posebno pripravo za prijemanje stvari. Na glavi ima okoli oči močno vdrelana očala, da lahko nemoteno opazuje okolico. Zato ima s seboj tudi močno električno luč, da si razsvetli večno temo v pomorskih globočinah. Na nogah ima svinčene čevlje, da se lažje potaplja. V najnovjšem času pa nosi s seboj celo radio, da lahko sprejema in tudi oddaja svoje vesti o najdenih zakladih.

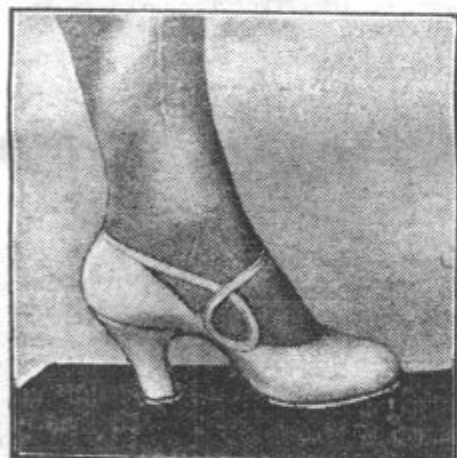

K odpovedi romunskega prestolonaslednika

Zgoraj prestolonaslednik Karel, ki se je odpovedal nasledstvu rumunskega prestola; pod njim pa njegov štiriletni sinček Mihajl, sedanji prestolonaslednik. Spodaj Karlova soproga, grška princesa Helena in pod njo njegova ločena žena Zidi Lambrino, v katero se je zaljubil za časa nemške okupacije v Jassiju. Ker je prestolonaslednik Mihajl star 4 leta, se je za slučaj smrti kralja Ferdinanda imenovalo regentsvo, v katero so izvoljeni princ Nikola, brat bivšega prestolonaslednika Karola, rumunski patrijarh in general Bresan. Bivši prestolonaslednik je najstarejši sin kralja Ferdinanda. Rojen je 3. oktobra 1893 na gradu Peleş.

Z motorjem preko snega in ledu. Naša slika predločuje iznajdbo motornih sank. Iznajdljiva moža, dva inženjerja, sta s tem motorvilom prevozila v treh dneh 440 km na ledeni in gosto zasneženi poti, katero bi dobra dvovprežna kočija prevozila jedva v 12 dneh.

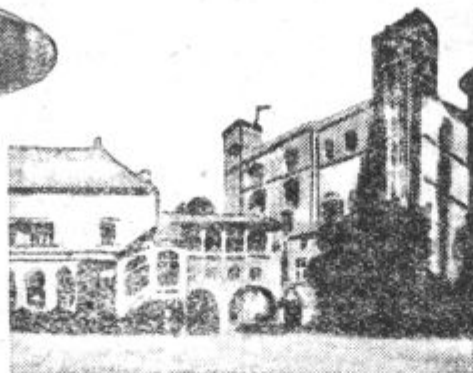
Kako so v Parizu in tudi v Ljubljani obuti na plesih. »Šimi«, spredaj preveč špičasti čevlji niso več modni, ker so povzročali preveč — kurjih oces. Zato so zdaj modni tudi za ženske spredaj pametno široki in okrogli čevlji.

Angleška peljota z novimi maskami proti strupenim plinom. Ker so učenjaki iznašli strupene pline, katerih se ni bilo mogoče ubraniti z dosedanjimi maskami, so angleški znanstveniki takoj izumili maske, ki vojaka varujejo tudi pred najnevarnejšimi strupi. Naša slika kaže oddelek moderne infanterije v bojni opremi na maršu.

Svetovna sramota Madžarov, ki so ponarejali franke

Madžarski plemenitaši, dostojanstveniki in visoka duhovščina kot zločinski ponarejevalci denarja. — Ves svet se zgraža nad njihovim početjem, kakršnega ne pozna zgodovina.

V dopolnilo k našemu poročilu, ki ga prinačamo v današnji »Domovina«, priobčujemo tu vrsto slik iz madžarskega ponarejevalskega škandala, ki sedaj razburja ves svet. Na čelu ponarejevalske bande, ki je v vojaškem kartografskem zavodu v Budimpešti na debelo tiskala krive francoske tisočake, so stali sami propadli plemiči, visoki dostojanstveniki in politikujoči škofje. S ponarejenimi francoskimi tisočaki, katerih so izgotovili že za 30 milijonov frankov, so hoteli v Evropi povzročiti denarno zmedo ter zopet na prestol spraviti tiranske Habsburžane, za katerimi silno žalujejo. K sreči je policija v Amsterdamu takoj prišla tri razpečevalce ponarejenih tisočakov in nato v Budimpešti razkrinkala celotno bando, ki je s svojim zločinskim početjem povzročila madžarskemu narodu neizbrisno sramoto.

Princ Ludovik Windischgrätz (prva slika) poglavar ponarejevalske bande, znan pustolovec in propalica, glavni podrepanik Habsburžanov, katere je hotel s pomočjo ponarejenega francoskega denarja zopet spraviti na prestol.

Windischgrätzov grad v Sarospataku (druga slika), kjer so shranjevali ponarejeni denar, a ga je princ Windischgrätz še pred svojo aretacijo zažgal.

Madžarski vojaški škof Zadravec (tretja slika), ki je bil v najostrejših zvezah s ponarejevalci francoskih tisočakov. Vesti pravijo, da je ponarejevalce zaprisegal, obenem pa jim tudi sam položil prisego, da ne bo nikdar in nikjer nič izdal o ponarejanju denarja. Bil je izročen vojaškemu sodišču, ki pa ga je vrnilo civilnemu katenskemu sodišču, kjer se bo zagovarjal skupno z ostalimi ponarejevalci. Poleg vojaškega škofa Zadravca je v komplot zapleten še več visokih duhovnih gospodov, tako škof Prohaska in jezuitski pater De us, o čemer pa slovenski klerikalni listi nič ne poročajo.

Emerik Nadossy (četrti slika), madžarski vrhovni policijski šef, ki je bil v zvezi s ponarejevalci, čigar aretacija je vzbudila največje presenečenje v vsej Evropi.

General Pangalos, ki je 24. junija lani izvedel vojaški puč v Grčiji in se polastil vlade, češ, da je parlamentarizem le škodoval grškim interesom. Neprestano je zahteval, da je njegova vlada v soglasju z razpoloženjem naroda, toda baš na predvečer volitev v senat, ki bi se morale vršiti minulo leto, je oficijelno proglasil svojo diktaturo. Vistira, da je ustanovil nekak režim po vzoru španskega diktatorja generala Primo de Rivero. Istočasno je nastopil proti naletu zveze s Solunom in še manj do južne manjšine v Grčiji.

Najnovejši posnetek familije Stjepana Radića, ki je skoraj vsa zasedla visoka uradniška mesta v ministrstvih, zato pa vrgla iz njih uradnike, ki niso v sorodstvu. Dva Radića sta ministra, hčerka Stjepana je predsedstvena tajnica, zet Stjepana Radića je postal načelnik, žena Stjepana Radića je dejansko njegova pomočnica, otroci pa vsi čakajo, da bodo skoraj imenovani za ministrske uradnike. Tudi Muca in Kuža Radićeva sta menda sprejeta v ministrstvo.